

Stare i nowe słowa w języku polskim.

Scenariusz lekcji dla klas III-IV szkoły podstawowej

1. Cele:

- uczeń wie czym są neologizmy i archaizmy
- potrafi zauważyć, że język którym się posługuje zmienia się
- zauważa potrzebę poprawnego wysławiania się
- ćwiczy umiejętność pięknego czytania wierszy
- poznaje twórczość Agnieszki Frączek

2. Metody

- głośne czytanie przez uczniów wierszy
- wyjaśnienie czym jest archaizm i neologizm w języku
- wyjaśnienie znaczenia archaizmów występujących w wierszach
- omówienie neologizmów zawartych w wierszach
- oglądanie filmu ZOO | Ojczysty – dodaj do ulubionych – you tube i wyszukiwanie w nim słów, które wyszły z użycia oraz odszukiwanie ich znaczenia.

3. Pomoce i środki dydaktyczne

- książka Agnieszki Frączek Dziadki dziatki, czyli o słowach starych i nowych
- Zdjęcie autora i informacja o jego twórczości
- Słownik języka polskiego
- Film ZOO | Ojczysty – dodaj do ulubionych – YouTube

4. Przebieg lekcji

- Prezentacja książki Dziadki dziatki, czyli o słowach starych i nowych oraz postaci jej autorki Agnieszki Frączek
- Przedstawienie definicji archaizmu i neologizmu w oparciu o Słownik Języka polskiego
- Wybór uczniów którzy przeczytają wybrane wiersze

Głośne czytanie wiersza Kałamarz

Omówienie jego treści i przedstawienie jego historii- naczynie na atrament używane w czasach przed wynalezieniem długopisu gdy pisało się piórem lub stalówką. Prezentacja obrazków z kałamarzem.

- Głośne czytanie wiersza Trotuar

Wyjaśnienie znaczenia słowa trotuar które pochodzi z języka francuskiego dziś powiedzielibyśmy po prostu chodnik i wszystko jasne.

- Głośne czytanie wiersza Koafiura

Tytułowa koafiura to nic innego jak dawna nazwa fryzury.

- Głośne czytanie wiersza Aeroplan

Wyjaśnienie , że bohaterem wiersza jest dzisiejszy samolot.

Podsumowanie czytanych wierszy wszystkie zawierały słowa, których już nie używamy czyli **archaizmy**. Te słowa to : **Kałamarz, trotuar, koafiura, aeroplan**

- Głośne czytanie wiersza Esemes

Słowo bohater tego wiersza jest wszystkim zmiany . Jak tego słowa używać poprawnie SME czy esemes i jak je odmieniać.

- Głośne czytanie wiersza Dron

Bohater naszego wiersza to dron czyli bezzałogowy statek latający. Jak ma zastosowanie ? Jak poprawnie używać tego słowa ?

- Głośne czytanie wiersza Gugłować

Jak pisać Gugłować czy googłować i jak odmieniać ten wyraz.

W wierszu użyte zostały inne nowe słowa

nie halo co znaczy nie w porządku,

news – informacja z ostatniej chwili

pecet- pecet (komputer osobisty)

Użyte w wierszach **neologizmy to : Esemes, Dron, Gugłować, nie halo, news, pecet.** W języku są to słowa nowe ale w słownictwie uczniów i obecnie używanym zadomowiły się na dobre. Są powszechnie zrozumiałe dla wszystkich.

Obejrzyjmy film Zoo. Część kampanii Narodowego Centrum Kultury – Ojczysty dodaj do ulubionych, która ma na celu propagowanie pięknej poprawnej polszczyzny.

Uczniowie wyszukują słowa zapomniane w polszczyźnie - archaizmy. W słowniku języka polskiego lub Internecie wyszukują ich znaczenie.

Podsumowanie : Język żyje i ciągle się zmienia. Jedne słowa odchodzą z użycia w ich miejsce przychodzą nowe. To normalne. Ważne by znać znaczenie używanych słów i wymawiać je poprawnie.

Opracowała Elżbieta Fitas – PBW Kielce Filia w Końskich